

Kommenteret høringsnotat

Høringsnotat med kommentarer vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af lov om Det Centrale Personregister, lov om dag-, fritids- og klubtilbud mv. til børn og unge, lov om folkeskolen og sundhedsloven (Overgang til obligatorisk digital selvbetjening for borgere for så vidt angår anmeldelse af flytning, ansøgning om plads i dagtilbud, indskrivning i folkeskole og skolefritidsordning samt ansøgning om sundhedskort og EU-sygesikringskort) (april I)

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at stille krav om, at borgere, der kan, skal anvende de digitale selvbetjeningsløsninger, som kommunen stiller til rådighed, når borgeren skal anmelde flytning, ansøge om plads i dagtilbud, indskrive barn i folkeskole og SFO samt ansøge om sundhedskort og EU-sygesikringskort.

Lovforslaget har været i høring i perioden 27. januar 2012 til 10. februar 2012. Samtlige hørte parter fremgår af punkt 4.

Følgende høringsparter har fremsendt bemærkninger til udkastet til lovforslaget: Advokatrådet, Beskæftigelsesministeriet, Biblioteksparaplyen, BKF - Børne- og Kulturchefforeningen, Danske Handicaporganisationer (DH), Danske Regioner, Datatilsynet, Efterskoleforeningen, Erhvervs- og Vækstministeriet, Institut for menneskerettigheder, IT-Branchen, KL, LAP - Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, Rådet for Socialt Udsatte, SAND - De hjemløse Landsorganisation, Social- og Integrationsministeriet, Ældremobiliseringen og Ældre Sagen.

Følgende høringsparter har oplyst, at de ingen bemærkninger har: Danmarks Lærerforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, FOA, Forbrugerombudsmanden, Fødevareministeriet, Klima-, Energi- og Bygningsministeriet, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, Ministeriet for Ligestilling og Kirke og Rigsrevisionen.

Forbrugerrådet har oplyst, at de af ressourcemæssige årsager ikke har forholdt sig til lovforslaget.

De væsentligste bemærkninger fra de hørte parter gennemgås og kommenteres nedenfor inddelt i overordnede emner. Visse høringssvar har givet anledning til redaktionelle og tekniske ændringer og præciseringer i bemærkningerne. Disse ændrer ikke ved substansen i de pågældende forslag til lovbestemmelser og omtales derfor ikke alle nærmere i dette notat.

2. Generelle bemærkninger

Høringen giver indtryk af en overordnet positiv tilgang til sigtet med lovgivningen. Høringen har ikke givet anledning til indholdsmæssige ændringer af loven, men alene en enkelt justering af lovteksten samt præciseringer og justeringer af lovbemærkningerne.

Hovedparten af bemærkningerne vedrører præcisering af, i hvilket omfang borgerne kan fritages for kravet om obligatorisk digital selvbetjening. Samtidigt efterspørges en sikring af en vis ensartethed af såvel administrationen i kommunen som af de løsninger, der stilles til rådighed.

I det videre arbejde med at udmønte digitaliseringsstrategien og i den praktiske håndtering heraf vil Digitaliseringsstyrelsen søge en løbende inddragelse af de relevante parter.

Advokatrådet, KL og Ældremobiliseringen har påpeget, at en høringsfrist på to uger er for kort en frist.

Finansministeriet skal beklage høringsfristen på 14 dage, som er blevet fastsat for at sikre, at fremsættelse og eventuel vedtagelse af lovforslaget kan ske i Folketingssamlingen 2011/12. Regeringen tilsluttede sig den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi i oktober 2011. I medfør heraf har det været et stort ønske fra de deltagende parter, at første bølge af selvbetjeningsløsninger gøres obligatorisk digitale allerede i 2012. Herved sikres det også, at der kan opnås konkrete erfaringer, som der kan bygges videre på, når øvrige områder i 2013, 2014 og 2015 også forventes at overgå til at blive obligatorisk digitale. KL, Danske Regioner og relevante statslige myndigheder har været inddraget i arbejdet forud for udfærdigelsen af lovforslaget, blandt andet i regi af Styregruppen for Tværoffentligt Samarbejde (STS) og Styregruppen for Digitaliseringsstrategien.

3. Kommentarer til de væsentligste høringssvar.

Kommenteringen af høringssvarene vil ske med udgangspunkt i følgende overordnede opdeling:

- 3.1. Krav til selvbetjeningsløsningen
 - 3.1.1. Sikkerhed, persondatolov og digital signatur
 - 3.1.2. Tilgængelighed og hjælpemidler
 - 3.1.3. Mulighed for kvittering
 - 3.1.4. Fuldmagtsløsning
- 3.2. Hjælp, vejledning, information og undervisning
- 3.3. Særlige forhold
 - 3.3.1. Retningslinjer, kriterier og eksempler
 - 3.3.2. Særlige behov (handicap, hjemløse, psykiatribrugere, socialt udsatte, sprogvanskeligheder mv.)
 - 3.3.3. Manglende adgang til PC og dækning
 - 3.3.4. Alternative kommunikationskanaler
 - 3.3.5. Administration af loven

- 3.4. Klageadgang
- 3.5. Hvornår er en meddelelse kommet frem
- 3.6. Økonomiske og administrative konsekvenser
- 3.7. Lovforslagets omfang, hjemler og præciseringer

3.1. Krav til selvbetjeningsløsningen

3.1.1. Sikkerhed, persondatalov og digital signatur

Datatilsynet påpeger, at persondataloven i sin helhed skal iagttages, når der udvikles og implementeres digitale selvbetjeningsløsninger. Datatilsynet fremhæver en række konkrete elementer. Datatilsynet understreger vigtigheden af sikre løsninger og af, at de computere, der stilles til rådighed på eksempelvis borgerservicecentre og biblioteker, til enhver tid har et tilstrækkeligt sikkerhedsniveau. Datatilsynet gør opmærksom på, at der er et aktuelt behov for et sikkerhedsmæssigt forsvarligt login til selvbetjeningsløsninger på smartphones og lignende.

Ældresagen foreslår, at selvbetjeningsløsningerne standardiseres, så de er ens for hele landet, at løsningerne skal leve op til kravene i Persondataloven, at de skal være smarte og lette at anvende, og at der skal være tilstrækkelig og tilgængelig support. Samtidig bør det ifølge Ældre Sagen gøres obligatorisk at måle brugertilfredsheden og foretage løbende forbedringer på denne baggrund.

Erhvervs- og Vækstministeriet foreslår, at der i forbindelse med beskrivelse af digital signatur ikke henvises til OCES-standarder alene, men blot henvises til godkendte digitale signaturer, så bestemmelsen også fremadrettet vil kunne bruges, når der eventuelt vedtages andre internationalt anerkendte standarder for digitale signaturer.

Kommentar:

Finansministeriet skal bemærke, at de løsninger, som kommunen stiller til rådighed, skal leve op til gældende regler og eventuelle fastsatte fællesoffentlige standarder. Det er kommunen, der fastlægger procedurer og skal sikre et tilstrækkeligt sikkerhedsniveau i de løsninger, som kommunen stiller til rådighed. Lovforslaget ændrer ikke på dette, men det vil blive tydeliggjort i bemærkningerne.

For at understøtte myndighedernes arbejde er der i fællesoffentligt regi etableret en række fælles infrastrukturkomponenter (NemID, NemLog-in, Borger.dk, mv.), som understøtter myndighedernes mulighed for at tilvejebringe sammenhængende løsninger, hvor borgeren alene skal forholde sig til én sikkerhedsløsning og nemt kan finde selvbetjening på borger.dk uafhængigt af den bagvedliggende myndighedsstruktur.

Digitaliseringsstyrelsen vil i regi af udmøntningen af digitaliseringsstrategien udarbejde og vedligeholde en vejledning med anbefalinger til systemernes sikkerhed og krav samt løbende overveje behovet for særskilte initiativer, hvis der måtte opstå behov herfor.

Finansministeriet kan oplyse, at Digitaliseringsstyrelsen er i gang med en analyse om NemID på mobile platforme. Resultatet af analysen, der forventes at foreligge medio marts 2012, vil udgøre grundlaget for evt. udvikling og etablering af en sikker løsning til mobile platforme.

Bemærkningerne vedrørende OCES-standarden vil blive justeret.

3.1.2. Tilgængelighed og hjælpemidler

KL og Danske Handicaporganisationer (DH) påpeger, at digital kommunikation skal være tilgængelig for mennesker med handicap og leve op til de fællesoffentlige tilgængelighedsstandarder og retningslinjer, der findes for tilgængelighed for mennesker med handicap.

DH påpeger, at de eventuelle alternative ansøgningsmåder, der tilbydes, skal være løsninger, som alle kan benytte, og at der skal være adgang til hjælpemidler for denne gruppe. DH og KL forslår, at der i alle lovændringerne stilles krav om, at digitale tjenester skal gøres tilgængelige for mennesker med handicap. DH ønsker, at dem med hjælpemidler, der er i stand til at kommunikere digitalt, også skal sikres denne mulighed. DH påpeger, at der stadig er nogle grupper af mennesker med handicap, der har problemer med at få adgang til NemID pga. manglende tilgængelighed, hvilket hæmmer digitalisering af kommunikationen med det offentlige. DH påpeger, at de løsninger, der vælges, kan få betydning for, hvilke hjælpemidler, der tilbydes borgerne efter servicelovens § 112 og § 113 på Social- og Integrationsministeriets område. Det er ifølge DH vigtigt at sikre, at mennesker med handicap bliver kompenseret med de nødvendige hjælpemidler i det omfang, deres funktionsnedsættelse betinger, og at der tilbydes undervisning i de relevante hjælpemidler.

Institut for Menneskerettigheder henleder opmærksomheden på, at FN's Handicapkonvention blandt andet indebærer, at adgangen til fravigelse af kravet om digital selvbetjening skal sikre, at personer med handicap skal kunne kommunikere med det offentlige i de formater, som passer den enkelte bedst, samt at der udover adgangen til fravigelse ligeledes skal være mulighed for at tilpasse de digitale selvbetjeningsløsninger i overensstemmelse med den enkeltes særlige behov.

Kommentar:

Finansministeriet forudsætter, at kommunerne drager omsorg for, at de løsninger, som kommunerne stiller til rådighed, som minimum lever op til gældende fællesoffentlige standarder og retningslinjer samt eventuelle yderligere fastsatte standarder, som myndighederne er forpligtet til at følge efter anden lovgivning mv. Dette ændres der ikke ved med lovforslaget. Finansministeriet finder på den baggrund ikke lejlighed til at indsætte specifikke bestemmelser om tilgængelighed i lovforslaget. Det er dog blevet ekspliciteret i lovforslagets bemærkninger, at

relevante løsninger naturligvis også skal overholde den fællesoffentlige tilgængelighedsstandard, WCAG.

Finansministeren kan særligt nævne, at det, som led i aftalen mellem stat, kommuner og regioner om obligatoriske, åbne standarder i det offentlige, siden 1. januar 2008 har været et krav for offentlige myndigheder at sikre, at deres hjemmesider samt indhold på disse overholder WCAG-standarden for tilgængelig information på nettet. EU-kommissionen forventes i øvrigt at fremlægge et forslag (indhold og form pt. ukendt) i løbet af 2012 med henblik på at sikre tilgængeligheden af offentlige hjemmesider i medlemslandene inden 2015. Digitaliseringsstyrelsen vil løbende vurdere løsningernes egnethed i forhold til gældende standarder for tilgængelighed. Finansministeriet vil i samarbejde med de enkelte myndigheder medvirke til at sikre, at de løsninger, der af de enkelte myndigheder lægges på borgerportalen borger.dk, lever op til kravene om tilgængelighed.

Lovforslaget ændrer ikke på, hvem der har krav på ydelser efter serviceloven eller efter anden lovgivning. Kommunen skal sikre, at mennesker med handicap, der af den ene eller anden årsag ikke kan få adgang til tilgængelige selvbetjeningsløsninger - uanset om det er på grund af manglende tilgængelighed eller manglende bevilling af hjælpemidler efter serviceloven – af kommunen vil kunne få anvist en anden måde at ansøge på, som naturligvis skal kunne anvendes af borgeren.

Finansministeriet kan oplyse, at der i forhold til NemID stilles specifikke krav til brugervenlighed og tilgængelighed. I forbindelse med udvikling og implementering af NemID er Digitaliseringsstyrelsen løbende i kontakt med Danske Handicaporganisationer og Dansk Blindesamfund for at sikre og forbedre tilgængeligheden i NemID.

3.1.3. Mulighed for kvittering

KL og Ældre Sagen finder, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis systemerne genererer en tydelig kvittering til ansøgeren, så borgeren kan bevise, at en meddelelse er afsendt.

Kommentar:

Finansministeriet er enig i, at en tydelig kvittering ved endt selvbetjening er en god service til borgere. På denne baggrund er der i regi af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi for 2011-2015 aftalt, at krav om kvittering ved endt selvbetjening vil indgå, som en anbefaling til offentlige selvbetjeningsløsninger i kommende vejledning om offentlige selvbetjeningsløsninger. Det vil være den enkelte offentlige myndighed (kommune), der, ved valg af hvilken digital selvbetjeningsløsning kommunen stiller til rådighed, skal sikre, at systemet kan generere en kvittering – herunder eventuelt som en ”pop-up” på skærmen, digital postmeddelelse eller lignende. Det forudsættes, at den valgte løsning lever op til eventuelle fastsatte fællesoffentlige standarder.

Finansministeriet skal bemærke, at der med lovforslaget lægges op til at regulere kommunikationen *fra* borgeren *til* den offentlige myndighed for de konkrete selvbetjeningsløsninger, der er omfattet af digitaliseringsstrategiens først bølge, hvor der ikke i forvejen findes lovhjemmel. Med tiden er det hensigten, at der sker en digitalisering af kommunikationen både til og fra borgeren. Med lovforslaget om Offentlig Digital Post vil borgerne i 2014 skulle kunne modtage al post fra det offentlige digitalt. Borgere, der ønsker at modtage henvendelse og post fra det offentlige digitalt, kan allerede nu tilmelde sig digital post for eksempel via borger.dk.

3.1.4. Fuldmagtsløsning

Ældre Sagen og KL foreslår, at partsrepræsentationsløsningen udformes således, at der kan gives differentieret fuldmagt.

DH foreslår en registrering af, hvem der har været hjælper eller evt. har handlet via fuldmagt for en borger.

KL anfører, at det ikke er alle eksisterende løsninger, der er modne til håndtering af fuldmagter, og at det bør tydeliggøres, at det er noget, der arbejdes videre med de kommende år, men ikke noget der kan understøtte pt.

Kommentar:

Finansministeriet kan oplyse, at der ultimo i 2012 planlægges etableret en basal fællesoffentlig fuldmagtsløsning til håndtering af digitale fuldmagter i forhold til offentlige selvbetjeningsløsninger. Løsningen er endnu ikke udviklet, men det er hensigten, at denne fuldmagtsløsning indeholder mulighed for at kunne give en generel fuldmagt, og for at kunne give fuldmagt til, at en anden kan handle på vegne af borgeren i en konkret selvbetjeningsløsning. Et af elementerne er endvidere, at det skal være muligt at se, hvem der kan handle, og hvem der har handlet på vegne af borgeren

Fuldmagtsløsningen planlægges udbredt til de enkelte offentlige selvbetjeningsløsninger i takt med at disse gøres obligatoriske. Dette kræver, at de enkelte offentlige selvbetjeningsløsninger videreudvikles eller tilpasses, så brug af den kommende fællesoffentlige løsning understøttes. Som det fremgår af lovbemærkningerne, vil kommunen skulle håndtere fuldmagter på sædvanlig vis, indtil selvbetjeningsløsningen kan håndtere fuldmagter digitalt. Kommunerne skal være opmærksomme på, at Folketingets Ombudsmand netop har udtalt, at hvis en digital selvbetjeningsløsning ikke kan håndtere partsrepræsentation, er myndighederne forpligtet til tydeligt at informere/vejlede borgerne om, at de ikke er forpligtede til at anvende den digitale selvbetjeningsløsning, hvis de ønsker partsrepræsentation.

Lovbemærkningerne om fuldmagtsløsningen vil blive justeret.

3.2. Hjælp, vejledning, information og undervisning

DH påpeger vigtigheden af at sikre hjælp til at anvende den digitale løsning eller andre kommunikationsformer, når der er behov for dette. DH finder, at personer, der skal hjælpe, skal have en grundlæggende introduktion til, hvordan de skal forholde sig til de problemstillinger, der opstår, når mennesker med handicap enten skal være digitale eller tilbydes andre muligheder. DH anfører, at det skal sikres, at den instans, der afgør, om det kan forventes, at den enkelte borger vil kunne anvende den digitale løsning, har den rette viden til at kunne træffe denne afgørelse.

Datatilsynet opfordrer til, at der bliver udarbejdet fiktive datasæt, som kan anvendes, når borgere skal have undervisning i digital selvbetjening.

KL gør opmærksom på, at der som udgangspunkt kun kan ringes til kommunen for telefonisk hjælp inden for den kommunale åbningstid, og at der generelt ikke er aftenåbent. KL henviser til en række pilotforsøg og foreslår, at det nævnes i bemærkningerne, at der arbejdes på at etablere et fællesoffentlig call-center.

LAP, Rådet for Socialt Udsatte og SAND opfordrer til, at der også i informationsarbejdet rettes opmærksomhed på information målrettet hjemløse, psykiatribrugere og socialt udsatte samt personale og frivillige, som arbejder i tilbud, der hjælper disse grupper af mennesker. Informationen bør også omfatte muligheden for at få hjælp og muligheden for at ansøge på anden vis.

Kommentar:

Finansministeriet skal henvise til, at de offentlige myndigheder, som det også er tilfældet i dag, skal leve op til deres vejledningsforpligtelse, og at de skal yde den fornødne vejledning og hjælp til de borgere, der har brug for hjælp for at kunne udfylde en ansøgning efter samme retningslinjer som i dag. Dette gælder uanset, om der kan ansøges mundtligt, på blanket eller digitalt, hvilket også er beskrevet i lovbemærkningerne. Det ændrer lovforslaget ikke på. Finansministeriet kan tilføje, at det er den enkelte myndighed (kommunen), der som i dag er ansvarlig for, at medarbejderne har de rette kompetencer til at servicere borgerne indenfor gældende lovgivning.

Finansministeriet kan oplyse, at det som udgangspunkt er de ansvarlige myndigheder, der skal sikre, at de løsninger, der stilles til rådighed, muliggør, at borgeren kan blive betjent, hjulpet og undervist. På borger.dk er der udviklet et demomiljø, hvor eksempelvis medarbejdere på et bibliotek eller i et borgerservicecenter kan vise en borger, hvordan borger.dk fungerer. Demomiljø på borger.dk er et fiktivt univers, som er bygget op om forskellige livssituationer, så borgeren selv eller en medarbejder kan guide rundt uden at skulle logge på med eget NemID. Mange kommuner har også demo-miljøer af deres selvbetjeningsløsninger i regi af KLs kursuskoncept ”Digitale Ambassadører”. For en række centrale løsninger foreligger der således allerede demomiljøer, eksempelvis NemID, Digital Post og flytteløsning. Herudover vil parterne bag

digitaliseringsstrategien koordinere samarbejde om at udvikle demomiljøer på en række yderligere centrale bølgeplansløsninger. Digitaliseringsstyrelsen er i færd med at udarbejde en hjælpeplan for borgernes digitale møde med det offentlige. Digitaliseringsstyrelsen offentliggør endvidere i foråret en rapport om motivation og barrierer for at bruge it blandt den del af befolkningen, der kun sjældent eller aldrig bruger it. Digitaliseringsstyrelsen vil blandt andet inddrage rapportens resultater i styrelsens fremadrettede arbejde med at håndtere de problemstillinger, grupperne står overfor i forbindelse med overgangen til obligatorisk digital kommunikation.

Finansministeriet skal bemærke, at det er op til den enkelte kommune, hvordan de vil tilrettelægge deres serviceniveau vedrørende åbningstider. Det vil blive tilføjet i lovbemærkningerne, at der som pilotprojekt påtænkes etableret et fællesoffentligt call-center med aften- og weekendåbent i de myndigheder som deltager i pilotprojektet. Pilotprojektet kan danne grundlag for en landsdækkende udrulning, hvis erfaringerne herfra er positive.

Finansministeriet kan oplyse, at hovedansvaret for information ligger hos myndighederne, som skal sikre en målrettet information til de relevante målgrupper. Digitaliseringsstyrelsen vil koordinere samarbejde om kommunikationen, herunder for at sikre en vis ensartet indsats eventuelt også af kampagneaktiviteter. Herved sikres det tillige, at den rette information gives, og at kommunerne understøttes i deres tilgang til, hvordan de informerer.

3.3. Særlige forhold

3.3.1. Retningslinjer, kriterier og eksempler

Ældre Sagen og Ældremobiliseringen foreslår, at det skal være op til borgerne selv, om de vil anvende de digitale løsninger.

Ældre Sagen foreslår, at den ansvarlige minister på de pågældende områder fastsætter retningslinjer for, hvornår der foreligger særlige forhold. Ældre Sagen foreslår, at der indføres mulighed for at afgive en erklæring, hvorefter borgeren, som i forslag til lov om Offentlig Digital Post, kan undtages fra det digitale krav, og at der oprettes et centralt register, hvoraf det fremgår, at borgeren ikke er i stand til at anvende de digitale selvbetjeningsløsninger.

Ældremobiliseringen finder, at hvis kravet om obligatorisk digitalisering fastholdes, bør der opstilles flere eksempler på, hvornår der foreligger ”særlige forhold”, så det ikke er den enkelte offentlige ansatte eller den enkelte kommune, der nogle steder ud fra en liberal holdning andre steder ud fra en restriktiv holdning beslutter, om f. eks. en ældre medborger skal undtages fra digitaliseringskravet. Det bør ifølge Ældremobiliseringen komme en borger til gode, hvis der foreligger tvivl om, hvorvidt en borger kan klare at kommunikere digitalt.

KL foreslår, at eksemplerne i lovforslaget udbygges. KL fremkommer med forslag til eksempler på forhold, hvor det efter KL's opfattelse vil være vanskeligt at opretholde kravet om digital ansøgning. Der er blandt andet tale om forhold, hvor KL mener, at der pt. ikke er mulighed for digital understøttelse, eller at det ikke er hensigtsmæssigt at varetage digitalt. Samtidig er nævnt forhold vedrørende en række personer med bopæl uden for Danmark.

Kommentar:

Finansministeriet finder, at det skal være udgangspunktet, at den digitale selvbetjening bliver obligatorisk, men at der skal være mulighed for hjælp og betjening på anden vis for de borgere, der har behov for det. Dette forudsættes tillige i digitaliseringsstrategien. Det vil derfor heller ikke være i tråd hermed at gøre det frivilligt at anvende de digitale selvbetjeningsløsninger.

Det er Finansministeriets overbevisning, at den måde hvorpå, der bedst tages konkret hensyn til borgere, der har særligt brug for støtte, er ved, at sagsbehandleren foretager et konkret skøn fra situation til situation, når en borger henvender sig. Det vil efter finansministeriets opfattelse ikke være hensigtsmæssigt, hvis hver enkelt minister på sit område skal fastsætte fagspecifikke regler for, hvornår der foreligger særlige forhold på det enkelte område. Efter Finansministeriets opfattelse sikrer denne tilgang samtidig et kommunalt skøn og råderum, som er bedst forenelig med det kommunale selvstyre. Finansministeriet skal bemærke, at der skal ske en værdig og lige behandling af alle borgere, såvel de borgere der kan, som dem der ikke er i stand til at anvende de digitale selvbetjeningsløsninger. Forvaltningsloven og principperne for god forvaltningsskik gælder, som det er tilfældet i dag, uanset hvilken kommunikationskanal borgeren benytter.

Det er nærmere beskrevet i lovbemærkningerne, hvornår der eksempelvis kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold. Lovbemærkningerne vil blive udbygget med flere eksempler på, hvornår der vil kunne foreligge særlige forhold.

Der kan være forskel fra område til område på, hvor omfattende og besværlig en ansøgning er, ligesom der vil være borgere, der løbende trænes i at anvende de digitale løsninger. Vejledning og hjælp samt undervisning vil med tiden få flere og flere borgere gjort digitale og sikre, at dem, der har brug for hjælp, også kan søge digitalt. Samtidig adskiller digital selvbetjening sig fra den digitale postordningen ved, at digital selvbetjening har en meget varierende kompleksitet og er enkeltstående forløb af en begrænset varighed – oftest blot en enkelt indgivelse af en ansøgning – modsat digital post, som gælder for alle henvendelser fra det offentlige og kræver et løbende, hvis ikke daglig tjek og håndtering af den digitale postkasses indbakke. På nuværende tidspunkt anser Finansministeriet det ikke for hensigtsmæssigt at give mulighed for generelle undtagelser via erklæringer eller at oprette en central registrering for de få selvbetjeningsløsninger, der er omfattet af lovforslaget. En sådan tilgang vil også række ind på øvrige ministerområder, hvor der allerede er indført diverse digitale løsninger. Hvorvidt, det på et senere tidspunkt viser sig hensigtsmæssigt, vil indgå i overvejelserne med det

fremadrettede arbejde med implementeringen af digitaliseringsstrategien og overgangen til fuld digital kommunikation i de senere bølger.

Det er afgørende, at de borgere, som af særlige grunde ikke kan anvende digital selvbetjening, bliver betjent på anden vis. Herved sikres det, at alle borgere, også de der ikke må forventes at kunne benytte digitale selvbetjeningsløsninger, fortsat kan komme i kontakt med de offentlige myndigheder. Det er i forbindelse med aftale om kommunernes økonomi for 2012 aftalt, at kommunerne vil sikre den nødvendige hjælp og støtte for de borgere, som ikke selv er i stand til at benytte de digitale løsninger.

De konkrete forslag, som KL er kommet med, har været forelagt de relevante ministerier, hvis love ændres med lovforslaget. Ministerierne har anført, at de nævnte eksempler enten ikke er relevante, ikke udgør et særligt specifikt digitalt problem, eller at forholdene ikke synes egnet som eksempler på særlige forhold på deres konkrete område. På denne baggrund vil eksemplerne ikke blive indarbejdet i lovforslaget.

3.3.2. Særlige behov (handicap, hjemløse, psykiatribrugere, socialt udsatte, sprogvanskeligheder mv.)

Institut for Menneskerettigheder henleder opmærksomheden på, at handicap i FN's Handicapkonvention er defineret som personer med ”langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse”. Alle disse typer funktionsnedsættelser bør ifølge Institut for Menneskerettigheder kunne begrunde en fravigelse af kravene om anvendelse af digitale selvbetjeningsløsninger.

LAP - Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere, Rådet for Socialt Udsatte og SAND - De hjemløses Landsorganisation forventer, at de borgere fra disse grupper af udsatte, der ikke kan anvende digitale løsninger, vil være omfattet af fritagelsesbestemmelsen, eller at der kan gives en generel undtagelse. LAP, Rådet for Socialt Udsatte og SAND påpeger, at mange nuværende og tidligere hjemløse, psykiatribrugere og socialt udsatte har svært ved at benytte digitale løsninger, de har svært ved at skaffe sig adgang til computer, de har ikke den nødvendige viden og evne til at anvende digitale løsninger. Samtidigt har mange svært ved helt elementære ting som at huske adgangskoder og holde styr på koderne til digital signatur. De få, der har fået en digital signatur eller NemID – mister ofte denne i forbindelse med deres livsform/livsbeholdelser. Det er forventningen, at de borgere fra disse grupper af udsatte, der ikke kan anvende digitale løsninger, vil være omfattet af fritagelsesbestemmelsen, eller at der kan gives en generel undtagelse.

KL finder, at det er vigtig at være opmærksom på, at der er befolkningsgrupper udover borgere med psykisk eller fysisk handicap, som er resourcesvage på it-området.

KL og Social- og Integrationsministeriet finder, at det bør fremhæves, at offentlige myndigheder også fremover vil være forpligtet til at tage højde for, at borgere med sprogvanskeligheder, herunder to-sprogede, kan have behov for støtte til anvendelse af digitale løsninger. Det gælder f.eks. nyankomne udlændinge uden dansksproglige forudsætninger.

Kommentar

Finansministeriet vil i lovbemærkningerne henvise til FN's Handicapkonvention og definitionen heri. Lovbemærkningerne vil tillige blive justeret, så der indføjes flere eksempler på, hvornår der kan foreligge særlige forhold, herunder vil psykiatribrugere og hjemløse blive nævnt som borgere, hvor der kan foreligge særlige forhold, der gør, at de ikke selv kan ansøge digitalt. Finansministeriet skal henvise til, at sprogvanskeligheder og visse socialt udsatte allerede er nævnt i lovbemærkningerne, som et af eksemplerne på, hvor der kan foreligge særlige forhold.

3.3.3. Manglende adgang til PC og dækning

Efterskoleforeningen anfører, at flere af foreningens medlemsskoler er placeret i dele af landet, hvor mulighederne for digital kommunikation er utilstrækkelige og upålidelige. Det giver derfor kun mening at overgå til yderligere digital kommunikation, hvis det digitale netværk forinden er udbygget, så det også omfatter landområder og mindre bysamfund.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at hindringer for anvendelse af digitale selvbetjeningsløsninger, ud over de i lovforslaget nævnte, ligeledes kan være manglende adgang til computer, hvilket f.eks. kan være tilfældet for blandt andet indsatte og andre institutionsanbragte.

LAP - Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere, Rådet for Socialt Udsatte og SAND - De hjemløses Landsorganisation påpeger, at mange nuværende og tidligere hjemløse, psykiatribrugere og socialt udsatte har svært ved at benytte digitale løsninger, de har svært ved at skaffe sig adgang til computer, de har ikke den nødvendige viden og evne til at anvende digitale løsninger.

Kommentar:

Finansministeriet er enig i, at en af forudsætningerne for en succesfuld digitalisering er, at der er adgang til velfungerende it og netværksdækning, og at der er tilstrækkelig adgang til kommunens digitale selvbetjeningsløsninger, herunder adgang til PC'er og andre platforme med dækning. Ifølge Digitaliseringsstyrelsen har 87 pct. af de 16-89-årige adgang til en computer med internet i hjemmet. Erhvervs- og Vækstministeriet har ved Erhvervsstyrelsen oplyst, at alle danske husstande og virksomheder i dag kan få en bredbåndsforbindelse. Erhvervsstyrelsen har endvidere oplyst, at 99,5 pct. af de danske husstande og virksomheder medio 2011 kunne få bredbånd med en hastighed på 2 Mbit/s, 95 pct. kunne få en hastighed på 10 Mbit/s, og 80 pct.

kunne få en hastighed på 30 Mbit/s. Målsætningen for bredbåndsudviklingen i Danmark er, at alle skal kunne få 100 Mbit/s i 2020.

Finansministeriet finder, at de få, som ikke har en bredbåndsforbindelse må henvende sig på borgerservice eller det lokale bibliotek. For så vidt angår indsatte i fængsler og institutionsanbragte, vil lovbemærkningerne blive udbygget, så det fremgår, at der også kan være tale om særlige forhold i disse tilfælde.

Finansministeriet skal henlede opmærksomheden på, at der på borgerservice og på biblioteker vil være mulighed for at benytte eller få hjælp til at benytte computere, hvilket blandt andet vil imødekomme de få borgere, som ikke har en bredbåndsforbindelse, eller som ikke har eller ønsker at have en PC eller anden digital platform. Endelig må det forventes, at en del af de borger, der ikke har adgang til PC og internet hjemme, er i gruppen af borgere, hvor der i øvrigt foreligger særlige forhold, der gør, at de derfor kan få betjening på anden vis.

3.3.4. Alternative kommunikationskanaler

KL mener, at det gennemgående bør tydeliggøres, at skriftlig kommunikation eller skriftlige blanketter ikke er alternativer til selvbetjening, idet andre kanaler kan være mere effektive for eksempel telefon eller medbetjening. KL understreger, at det er kommunen, der bør bestemme, hvilken anden kommunikationskanal borgeren i det enkelte tilfælde skal anvende, hvis der ikke kan ansøges digitalt, og at det tydeligere bør fremgå af de almindelige bemærkninger, at den primære kanal er selvbetjening, samt at myndighederne kan vælge, hvilke alternative kanaler, der stilles til rådighed fra sagsområde til sagsområde. Gennemgående i hele forslaget bør alternative kanaler til selvbetjening benævnes ”skriftligt eller mundtligt”.

DH påpeger, at de eventuelle alternative ansøgningsmåder, der tilbydes, skal være løsninger, som alle kan benytte.

Kommentar:

Finansministeriet enig i, at blanketter skal udfases og finder, at det kun bør være i helt særlige tilfælde, at kommunen bør vælge at tilrettelægge sagsgangen for håndtering af særlige forhold ved at opretholde muligheden for anvendelse af papirblanketter. Det vil blive tydeliggjort i bemærkningerne, at anvendelse af de digitale selvbetjeningsløsninger er den primære kommunikationskanal ved ansøgning, anmeldelse, indberetning mv., og at det vil være kommunalbestyrelsen, der bestemmer hvilke alternative kommunikationskanaler, der generelt bør opretholdes, henholdsvis, hvilken der er egnet i den konkrete situation.

Finansministeriet vil for at nedtone anvendelse af ordet blanketter omformulere lovtæksten i § 2-4 samt indføje dette i lovbemærkningerne. Dette ændrer ikke på lovens substans, da samme tilgang allerede er beskrevet i bemærkningerne.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har for så vidt angår lovforslagets § 1 oplyst, at baggrunden for særligt at nævne, at kommunerne kan bestemme, at der skal anvendes en særlig blanket, er, at der i indrejse- og udrejsereglerne henvises til bestemmelsen i CPR-lovens § 12, herunder den gældende bestemmelse om kommunernes mulighed for at bestemme, at der skal anvendes særlige blanketter.

På indrejse og udrejseområdet anvendes i dag i praksis i meget vid udstrækning blanketter. Det vil ikke være hensigtsmæssigt at ændre reguleringen på dette punkt, idet det vil kunne give anledning til tvivl om, hvorvidt retsstillingen for så vidt angår indrejser henholdsvis udrejser ændres ved nærværende lovforslag. På denne baggrund ændres formuleringen i lovens § 1 ikke.

Finansministeriet skal bemærke, at den offentlige myndighed har som i dag pligt til at overholde forvaltningsloven og give borgerne den rette service, hvis borgeren har særlige behov. I forbindelse med kommunens valg af alternativ kommunikationskanal, er forventningen, at kommunen naturligvis skal tage hensyn til, hvilken kommunikationskanal, der i den konkrete situation kan anvendes af borgeren, hvis borgeren ikke kan ansøge digitalt. Dette vil blive indføjet i bemærkningerne.

3.3.5. Administration af loven

DH påpeger, at mennesker med handicap, som benytter anden indberetning end den digitale løsning, ikke må forsinkes, komme bag i køen, eller skulle vente urimeligt længe på sagsbehandling på grund af manglende evner til at bruge den digitale løsning.

KL foreslår, at kommunerne i konkrete situationer, hvor det vil give mer-administration at afvise en ikke-digital ansøgning, kan vælge at tage sig af sagen alligevel. En afvisning med en begrundelse kan ifølge KL kræve flere ressourcer end at modtage ansøgningen på anden vis, ligesom det også kan være berettiget, at borgeren anvender en anden kanal. Det bør være op til den enkelte kommunalbestyrelse at foretage denne vurdering. KL forudsætter, at der ikke skal ske en prøvelse, visitering eller særlige administrativ proces ved kommunens afgørelse af, hvorvidt der foreligger særlige forhold. KL finder endvidere, at det også i bemærkningerne tydeligt bør fremgå, at en evt. afvisning skal begrundes med henvisning til lovens bestemmelser om at ansøge digitalt.

LAP - Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere, Rådet for Socialt Udsatte og SAND - De hjemløses Landsorganisation foreslår, at der i loven indsættes en målsætning eller lignende om, at overgangen til digital selvbetjening ikke må få skadevirkninger for borgere med særlige behov. Der opfordres til, at det præciseres, at overgangen til digitale løsninger ikke må resultere i, at borgere med særlige behov mister rette til sundheds- eller sociale ydelser eller på anden måde straffes, ligesom de skal have krav på den fornødne hjælp.

Advokatrådet forudsætter af retssikkerhedsmæssige grunde, at vurderingen af, hvornår der foreligger særlige forhold, ikke foretages restriktivt, således at det sikres, at alle fortsat har reel mulighed for at rette henvendelse til det offentlige.

Datatilsynet opfordrer til, at det tydeliggøres, at såvel bibliotekets som borgerservicecentres medarbejdere handler som ansatte i en offentlig

forvaltningsmyndighed (kommunen), og at kommunen er ansvarlig for den vejledning, der gives, og for medarbejdernes håndtering af oplysninger om borgerne, som de måtte blive bekendt med.

Kommentar:

Finansministeriet bemærker, at myndighederne fortsat skal leve op til de almindelige forvaltningsretlige regler og principper og sikre, at alle borgere får den behandling, de har ret til. Med lovforslaget ændres der ikke på dette. Det er dog samtidigt forventningen, at digitale ansøgninger, som det allerede er tilfældet i dag, vil medføre et hurtigere og mere effektivt ansøgningsforløb.

Finansministeriet finder, at der ligger en vis smidighed i, at der med lovforslaget lægges op til, at kommunen foretager et skøn over, hvorvidt der foreligger særlige forhold, der gør, at ansøgningen ikke kan indgives digitalt. Det er målsætningen, at alle borgere skal søge digitalt. Finansministeriet er enig i, at kommunen så vidt muligt skal hjælpe, herunder ved medbetjening, men kan komme i en situation, hvor det ikke giver mening at stille krav om, at der skal ansøges digitalt, fordi der foreligger særlige forhold. Med lovforslaget lægges der op til, at kommunen vil skulle anvise borgerne til digital selvbetjening, også selvom det umiddelbart kunne synes lettere for kommunen at undlade at kræve digital selvbetjening i den enkelte sag. Det er hensigten med lovforslaget, at den digitale ansøgning bliver udgangspunktet. Finansministeriet vil som udgangspunkt lade det være op til kommunen at håndtere regler og henvendelser, herunder foretage skøn og tilrettelægge arbejdsgange, som det er bedst for kommunen.

Finansministeriet vil søge at tydeliggøre i lovbemærkningerne, hvordan reglerne om særlige forhold må forventes at blive håndteret, herunder at det vil bero på en konkret vurdering fra henvendelse til henvendelse. Det forudsættes, at myndighederne fortsat lever op til de forvaltningsretlige og øvrige lovgivningsmæssige krav, der stilles til offentlig forvaltning, herunder kravet om at oplyse sagen tilstrækkeligt. Hvis kommunen afviser en borger, kan kommunen begrunde en afvisning med, at ansøgninger skal indgives digitalt. Hvis borgeren fortsat mener, at borgeren ikke skal eller kan ansøge digitalt, må kommunen søge at få afklaret, om der kan foreligge særlige forhold, der gør, at borgeren må forventes ikke at kunne anvende den digitale selvbetjeningsløsning, så borgeren kan søge på anden vis.

Finansministeriet skal understrege, at lovforslaget netop lægger op til, at der skal tages særligt hånd om borgere med særlige behov. Muligheden for at søge på en anden måde end digitalt kan blandt andet omfatte hjemløse, psykiatribrugere og socialt udsatte. Det er hensigten at sikre, at borgere fra disse grupper, der ikke kan ansøge digitalt, tilbydes en anden kommunikationskanal. Dette vil blive indføjet i lovbemærkningerne. De nævnte forhold vil således naturligvis skulle tages med i betragtningen ved vurderingen af, om en borger kan henvises til at ansøge på anden vis end digitalt. Det er ikke hensigten at stille borgerne ringere, end tilfældet er i dag, eller at udelukke borgere fra ydelser.

Finansministeriet skal bemærke, at det forudsættes, som tilfældet er i dag, at det personale, som kommunerne har ansat, handler som ansat i en offentlig forvaltningsmyndighed og overholder forvaltningsretlige regler og principper samt øvrig relevant lovgivning, herunder persondataloven og regler fastsat i medfør heraf. Lovforslaget ændrer ikke på dette, men det vil blive tydeliggjort i bemærkningerne.

3.4. Klagemulighed

KL og Ældre Sagen finder, at det bør overvejes, om det skal være muligt for borgere at klage over en manglende fritagelse fra det digitale krav.

Kommentar:

Finansministeriet kan henvise til, at statsforvaltningen fører tilsyn på det kommunale område og således er med til at sikre, at kommunerne overholder deres forpligtelser over for borgerne. På det kommunale område er det som udgangspunkt sådan, at de afgørelser, som kommunalbestyrelsen træffer, ikke kan påklages til en anden administrativ myndighed. Finansministeriet finder ikke anledning til at ændre på dette udgangspunkt. Afgørelserne kan som i dag indbringes for statsforvaltningen og for Folketingets ombudsmand, ligesom borgeren vil kunne anlægges sag ved de almindelige domstole. Bemærkningerne justeres for at tydeliggøre dette.

3.5. Hvornår er en meddelelse kommet frem

Børne- og Kulturreformeringen, Danske Regioner, Erhvervs- og Vækstministeriet samt Ældremobiliseringen gør opmærksom på, at bestemmelsen om, at en ansøgning er kommet frem, bør præciseres og eventuelt ensrettes med tidspunkter for, hvornår en meddelelse er kommet frem efter forslag til lov om Offentlig Digital Post.

Kommentar:

Finansministeriet kan oplyse, at bestemmelsen svarer til formuleringen i en tilsvarende lov på virksomhedsområdet om obligatorisk digitalkommunikation mellem virksomheder og det offentlige (Lov nr. 341 af 27. april 2011). Lovforslaget regulerer, hvornår en meddelelse er kommet frem. Om meddelelsen er kommet frem rettidigt må bedømmes efter de gældende forvaltningsretlige regler og eventuelle ansøgningsfrister fastsat i særlovene. Anvendelse af de konkrete selvbetjeningsløsninger, der er omfattet af dette lovforslag, indebærer ikke digital indbringelse af klager. Tidspunktet for, hvornår en meddelelse er kommet frem, kan ved brug af de digitale løsninger registreres meget præcist, men hvorvidt fremkomsten er rettidig bedømmes efter de gældende forvaltningsretlige regler og eventuelle tidsfrister fastsat i eller i medfør af særlovgivningen. Finansministeriet vil justere lovbemærkningerne.

3.6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Danske Regioner og KL mener, at de økonomiske potentialer ved lovforslaget ikke er nær så høje, som der lægges op til i høringsmaterialet, hvorfor der må ske en revurdering af potentialerne.

KL forudsætter, at de kommunale potentialer *ikke* skal omfattes af DUT. Potentialerne må ifølge KL indgå i opgørelsen i gensidighedsaftalen, således at besparelserne bliver i den kommunale sektor.

KL mener, at lovens administrative konsekvenser for det offentlige er store pga. ændret kompetenceprofil for medarbejderne, omlægning af arbejdsgange, ændret kommunikation over for borgerne, investeringer i selvbetjeningsløsning osv. Det bør tydeliggøres. Dog fremhæves at disse omkostninger står mål med de forventede potentialer.

Ældre Sagen anfører, at borgernes udgifter til anskaffelse af PC mv. ikke fremgår af lovforslaget.

Kommentar:

Finansministeriet bemærker, at det af lovforslaget fremgår, at der skal ske en kvalificering af de økonomiske konsekvenser for de berørte myndigheder. Dette arbejde gennemføres i tæt dialog med KL og Danske Regioner for at sikre et retvisende billede af de økonomiske konsekvenser af lovforslaget.

Finansministeriet noterer, at KL finder, at lovforslaget ikke skal omfattes af DUT. Finansministeriet bemærker endvidere, at de økonomiske potentialer drøftes i forbindelse med aftale om kommunernes økonomi for 2013.

Finansministeriet er enig med KL i, at der er administrative konsekvenser ved lovforslaget, og at disse ud over væsentlige muligheder for forenkling også indebærer omlægning af arbejdsgange, ændret kommunikation overfor borgerne, mv. Lovbemærkningerne justeres for at tydeliggøre dette.

Finansministeriet lægger dog til grund at dette vil være beskedent, henset til at der på de regulerede områder i dag findes en række velfungerende selvbetjeningsløsninger.

For så vidt angår eventuelle økonomiske konsekvenser for borgerne skal det bemærkes, at der ikke bliver købtvang af PC'er eller andre digitale platforme for borgerne. Ifølge Digitaliseringsstyrelsen har 87 pct. af de 16-89-årige adgang til en computer med internet i hjemmet. For at imødekomme de borgere, der ikke har adgang til egen PC eller anden digital platform eller internet, vil der på borgerservice og på biblioteker være mulighed for at benytte eller få hjælp til at benytte selvbetjeningsløsningerne. Endelig må det forventes, at en del af de borger, der ikke har adgang til PC og internet, er i gruppen af borgere, hvor der foreligger særlige forhold, der gør, at de derfor kan få betjening på anden vis.

3.7. Lovforslagets omfang, hjemler og præciseringer

KL finder, at der generelt bør fastsættes en hjemmel i hver lov i lovforslagets § 1-4, hvorefter hele det pågældende serviceområde samt andre og kommende dele af ansøgningsprocessen på sigt kan omfattes efterhånden, som kommunerne er klar med en løsning. KL finder samtidigt, at det visse steder bør præciseres, hvilke dele af ansøgningsforløbet der digitaliseres.

Kommentar:

Finansministeriet bemærker, at lovforslaget skal sikre en klar lovhjemmel til at indføre et krav til borgeren om at anvende digital selvbetjening på de nævnte områder. Lovforslaget omfatter den kommunikation fra borgeren, der knytter sig til ansøgningsforløbet, som er muliggjort ved den selvbetjeningsløsning, som kommunen stiller til rådighed på de nævnte områder. Finansministeriet vurderer, at der ikke i regi af denne lov kan indføres en hjemmel blot til fremtidssikring af indførelse af ikke-definerede selvbetjeningsløsninger eller senere fagområder i samme særlov. Det er dog målsætningen med digitaliseringsstrategien, at det i kommunerne tilstræbes mest muligt, at kommunens del af sagsbehandling og kommunikationen digitaliseres og effektiviseres, så processen automatiseres i videst mulige omfang. Kommunens kommunikation til borgeren og den egentlige sagsbehandling i kommunen er dog ikke omfattet af denne lov.

4. Oversigt over høringsparter

Særlige interessenter

Advokatsamfundet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, ATP, Bedre Psykiatri, Brugerforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Center for små handicapgrupper, Daginstitutionernes Lands Organisation (DLO), Danmarks Lærerforening, Danmarks Privatskoleforening, Danmarks Evalueringsinstitut, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Dansk Friskoleforening, Dansk Industri, Dansk IT, Danske Handicaporganisationer (DH), Danske Patienter, Danske Regioner, Danske Skoleelever, Datatilsynet, Den Sociale Ankestyrelse, Den Uvildige Konsulentordning på handicapområdet, Det Centrale Handicapråd, Det Sociale Netværk, Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig, Dokumentations- og Rådgivningscentret om Racediskrimination, Efterskoleforeningen, Fag og Arbejde (FOA), Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet, Forbundet for pædagoger og klubfolk (BUPL), Foreningen af Katolske Skoler i Danmark, Foreningen af Kristne Friskoler, Foreningen af socialchefer i Danmark, Foreningsfællesskabet Ligeværd, Frie Børnehaver, Frie Skolers Lærerforening, FTF - Hovedorganisation for partipolitisk uafhængige tjenestemand- og funktionærorganisationer, Handel, Transport og Serviceerhvervene, Hjælpemiddelinstittet, Husholdnings- og Håndarbejdsskolerne, Institut for Blinde og Svagsynede, Institut for Menneskerettigheder, IT-Brancheforeningen, ITEK, Kommunernes Landsforening, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Landsforeningen af 10. klasseskoler i Danmark, Landsforeningen af forældre til børn i dagtilbud (FOLA), Landsforeningen af Opholdssteder, Botilbud og

Skolebehandlingstilbud (LOS), Landsforeningen af psykiatribrugere (LAP), Landsforeningen af Ungdomsskoleledere, Landsorganisationen for førtidspensionister, Landsorganisationen i Danmark (LO), Lilleskolerne - en sammenslutning af frie grundskoler, Rigsrevisionen, Rådet for Etniske Minoriteter, SAND – De hjemløses landsorganisation, SIND, Sjældne Diagnoser, Skolelederforeningen, Skole og Samfund, Socialpædagogernes Landsforbund (SL), Uddannelsesforbundet, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Ungdommens Uddannelsesvejledning, Ungdomsringen, Ungdomsskolernes Udviklingscenter, Ældremobiliseringen og Ældresagen.

Ministerier

Beskæftigelsesministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Finansministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet, Ligestillings- og Kirkeministeriet, Klima, Energi- og Bygningsministeriet, Kulturministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, Ministeriet for Børn og Undervisning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, Skatteministeriet, Social- og Integrationsministeriet, Transportministeriet, Udenrigsministeriet og Økonomi- og indenrigsministeriet.